

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2146

av Leif Jakobsson och Åsa Westlund (båda S)

Parlamentarismens spelregler

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över röstregler och andra processuella regler i riksdagsordningen och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samband med kommande förslag om regionförstoring se över riksdagsvalkretsarnas antal och storlek och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över antalet riksdagsvalkretsar en kandidat kan ställa upp i vid ett och samma val samt frågan om bostadssamband och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska författningen föreskriver att en variant av negativ parlamentarism ska tillämpas när riksdagen röstar om en ny regering, innebärandes att det räcker med att en majoritet inte röstar emot en regeringsbildare för att denne ska kunna forma en regering. Tillkomsten av budgetlagen under 1990-talet har förstärkt minoritetsregeringarnas ställning vid behandlingen av statsbudgeten.

Ett steg mot en mer hybridform av positiv och negativ parlamentarism togs i och med den senaste grundlagsändringen och bestämmelserna om obligatoriska statsministeromröstningar efter varje val. Mot bakgrund av den parlamentariska situationen efter 2014 års riksdagsval, som ledde fram till att regeringens budget röstades ned av riksdagen som ytterligare i sin tur ledde fram till

Decemberöverenskommelsen, reser frågan om det finns skäl att pröva olika åtgärder som främjar starkare regeringar. I det sammanhanget kan ett antal olika processuella

förändringar övervägas, såsom omröstningsreglerna vid riksdagsomröstningar. Även budgetreglerna kan ses över för att ytterligare stärka regeringens makt över budgetramarna. Mot den bakgrunden bör riksdagsordningen i detta avseende ses över vilket bör ges regeringen tillkänna.

Trots stora befolkningsmässiga förändringar har valkretsarna till riksdagsvalet förblivit tämligen intakta. Detta har i sin tur lett till att storleksskillnaderna på valkretsarna har blivit allt större med tiden. I val till riksdagen fördelas 310 fasta mandat i 29 valkretsar och 39 utjämningsmandat. I riksdagsvalet 2014 hade de fem största valkretsarna följande antal fasta mandat: Stockholms län 38, Stockholms kommun 29, Göteborgs kommun 17, Östergötlands län 14 samt Skåne läns södra respektive Västra Götalands läns västra 12 mandat vardera. De fem minsta valkretsarna hade följande antal fasta mandat: Gotlands län 2, Jämtlands län 4, Blekinge län 5 samt Kronobergs län respektive Västra Götalands län södra 6 mandat vardera. Resterande valkretsar hade mellan åtta och elva mandat vardera. Inför valet 2014 tappade Dalarnas län, Gävleborgs län och Norrbottens län ett fast mandat vardera samt Stockholms kommun, Stockholms län och Malmö kommun fick ett mandat vardera. Under senare år har bara valkretsarna i Skåne län och Västra Götalands län ändrats, framför allt som en följd av regionbildningarna. Mot bakgrund av Indelningskommitténs uppdrag om att föreslå en ny läns- och landstingsindelning aktualiseras också behovet av att se över riksdagsvalkretsarnas antal och storlek. I den översynen bör även riksdagsvalkretsarna i Stockholms kommun och Stockholms län särskilt beaktas då de har kommit att bli väsentligt större än övriga riksdagsvalkretsar. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Under senare år har nya företeelser utvecklats som innebär att partierna ställer upp med en rikslista i alla valkretsar alternativt toppar sin lista med en och samma person i flera valkretsar. Denna utveckling har möjliggjorts genom att det inte finns något bostadssamband mellan den som kandiderar och den geografiska valkretsen eller regler som innebär att man bara kan kandidera i en valkrets. Denna utveckling har lett till att allt färre riksdagsledamöter har en geografisk koppling till den landsända man är vald ifrån försvagas och att den geografiska spridningen av våra folkvalda minskar. Då det är viktigt att de folkvalda representanterna i Sveriges riksdag inte bara företräder sina partier utan även företräder hela Sverige är en fortsatt utveckling där kopplingen till de geografiska valkretsarna försvagas olycklig. Därför bör det övervägas om det bör införas ett bostadssamband alternativt regler om att man bara kan vara valbar i en riksdagsvalkrets. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Under föregående riksdagsår kunde Sverige ha fått sitt första extraval på nästan 60 år. Från statsvetarhåll har det framförts att extravalsinstrumentet används i för liten utsträckning och att det främst skylls på att det ofta är för kort tid fram till nästa

ordinarie val för att det riktigt ska löna sig att driva fram ett extraval. När Sverige återgick till fyraåriga mandatperioder var ett av argumenten som framfördes att det också skulle göra det mer intressant att utlysa nyval. En sådan utveckling har dock inte skett. Argumenten för att behålla en gemensam valdag för riksdags-, landstingsfullmäktige- och kommunfullmäktigeval är starka. Erfarenheterna från våra grannländer där man fortsatt med skilda valdagar, ger inte argument för att införa rullande mandatperioder i likhet med det danska valsystemet. Men mot bakgrund av hur det svenska proportionella valsystemet har utvecklats över tid finns det skäl att överväga förslag som kan gynna en utveckling mot stabila och livskraftiga regeringar.

Leif Jakobsson (S)

Åsa Westlund (S)